

Ne köpj le, mert én se köplek le téged!

Kuncze Gáborral beszélget Jankovics Márton

– *Nyakunkon a júniusi önkormányzati és európai parlamenti választások. Érez még ilyenkor izgatottságot?*

– Folyamatosan figyelemmel kísérem a politikát, de mondhatjuk, hogy ilyenkor még inkább fokozódik az érdeklődésem. Az önkormányzati választások eredményét kevésbé lehet vereségként vagy győzelemként megélni, az országgyűlési választásokon tisztább a képlet: ott mindig vannak preferált jelöltjeim, és ha ők alulmaradnak, akkor természetesen csalódott vagyok.

– *Ha tud izgulni és csalódnni, az egyben azt is jelenti, hogy el tudja képzelni az ellenzéki győzelmet?*

– Az embernek van egy realista és egy érzelmi énje. Az érzelmi én mindig hisz abban, hogy megvalósulhat, amit a vágyai diktálnak, a realista pedig hűvös fejjel méri fel a dolgokat, ezért kételkedik az érzelmeiben. Hol nagyon kételkedik, hol pedig kicsit. A kételkedést csak táplálja, amikor pár hónappal a választások előtt még nem látszik, milyen felállásban fut neki az ellenzék a megmérettetésnek. Ha ugyanis a pártok nem képesek összefogni, az mindegyiküknek ártani fog. Nincs az a pedofilbotrány, amelyik mentesíthetné őket a széthúzás pusztító következményeitől.

– *Az egy tömbbe kényszerített ellenzék legalább egy évtizede bajlódik azal a feladvánnyal, hogy közös nevezőre hozza a széttartó világnézeteket,*

üzeneteket és érdekeket. A 2014-es választások előtt ön ezt szemléletesen foglalta össze, miszerint az összefogásnak álcázott osztozkodás olyan, mintha a pártok „külön sírhelyért küzdenének a közös temetőben”. Azóta szinte minden létező formációt kipróbált az ellenzék, egytől egyig kudarc lett a vége. Mi maradt hátra?

– A temetés azóta is tart. Azt azért látni kell, hogy a kialakult helyzet nem függetleníthető attól, hogy a Fidesz átszabta a választási törvényt, így lehetetlenítve el az ellenzéki pártok számára a taktikai megfontolások végrehajtását. A kétfordulós rendszerben úgy ment a dolog, hogy az első fordulóban elindulnak a pártok külön, a másodikban pedig egyesítik erőiket, és ha közösen sikerül többséget szerezniük, akkor koalícióban tudnak kormányozni. Most viszont egy forduló van csak, az is átrajzolt választókörzetekkel és csökkentett egyéni választókörzet-számokkal – ilyen körülmények között az ellenzéki pártoknak csak akkor van esélyük, ha együttműködnek az országgyűlési választásokon. Viszont a listaállításhoz meghatározott számú választókörzetben kell egyéni jelöltet állítani, vagyis az ellenzéki pártoknak egymással is versengeniük kell, miközben a központi céljuk a kormánypártok legyőzése lenne. Az összefogást ezen túl nehezítik az ideológiai szakadékok, illetve a háttérben meghúzódó személyi ambíciók, amikről sosem szabad megfelekedezni politikusok

esetében. Mindenki úgy gondolja magáról, hogy ő nyalta hegyesre a piramisokat, és nem akarja átengedni a főszerepet. A feladvány tehát borzasztó nehéz, csak úgy lehetne megoldani, ha az ellenzéknek lenne egyértelmű vezető személyisége, aki képes lenne arra, hogy ezt a sokféle elképzelést, akaratot, karrierívet összefogja, és mindenkit maga mögé állítson. A legutóbbi országgyűlési választáson ugyan állt egy ember az élen, de ő nem tudta igazán megnyerni magának a többiek támogatását. Az ellenzéki választók többsége összefogást akart, és a közvéleménykutatások szerint az előválasztás idején még legalább pariban voltak a kormánypártokkal. Ám Márki-Zay Péter kiválasztása után jött a zuhanórepülés, aminek a vége az ismeretes földbe állás lett. Hiányzott az az ember, aki egységbe tudta volna kovácsolni az ellenzékot.

– *A jelenlegi felhozatalban, gondolom, ön sem lát ilyen rátermett vezetőt.*

– Dobrev Klárát sok szempontból alkalmasnak látnám miniszterelnöknek: a végzettsége, a képzettsége, a nyelvtudása, a közigazgatásban és vállalkozói szférában szerzett tapasztalata alapján készen áll arra, hogy vezesse az országot. De a többiek nem fogadták el annak a személynek, akiről az előbb beszéltem.

– *Ha viszont csak a karizmatikus vezér hiányzik a képletből, akkor tényleg úgy látja, hogy a NER elvileg megdönthető választások útján.*

– Elvi szinten ez nem olyan bizonyos: csak meg kell nyerni a választók többségét, és már le is váltották a kormányt. A gyakorlatban

persze már sokkal nehezebb, hiszen sokszor még azok a választók is elbizonytalanodnak, akiknek már nagyon elégük van Orbán rendszéréből. Mert az egy dolog, hogy ezt a garnitúrát elküldöm a hatalomból, de jön a kérdés, hogy kinek szavazok bizalmat helyette – főleg, ha az ellenzékiek egymásra is állandóan kigyót, békát kiabálnak. Nem csoda, hogy a bizonytalanok közül sokan úgy vannak vele: akkor inkább maradjon az, ami van, mert ezt legalább ismerjük, megszoktuk, arról viszont fogalmunk sincs, hogy az a másik csapat mit művelne. További probléma, hogy évről évre egyre többen vannak, akik egzisztenciálisan függenek a Fidesztől. Kezdetekben még csak a „feltőkésített” – magyarul tíz- és százmilliárdokat ellopó – vállalkozórétegről volt szó, ám ez a folyamat elérte a polgármesterek szintjét, így épülhettek szakmáiban a lomb nélküli lombkoronás tányok, aztán elkezdték lecsereálni az iskolaigazgatókat is, most pedig épp a kórházigazgatókon a sor. Végül eljutunk oda, hogy már a takarítónőnek is tudnia kell, hogy a Fidesztől kapta az állását. Ezért a kormánypártok táborra sem egynemű: létezik egy elkötelezett szavazómag, és van ez a megvásárolt réteg, amelyik egyre csak terebélyesedik. Közben az ellenzéki pártok nem képesek hatáson elbeszélni, mitől lenne más ez az ország, ha ők vezetnék, és hol lenne a helyünk a világban.

– *„Eltakarítjuk Orbánt a hatalomból” – sokszor úgy fest, hogy nagyjából ennyi az üzenet.*

– És ez fontos is, de közben látni kell, hogy Orbánt nem lehet a saját pályáján megverni, ehhez célsze-

rú egy másik pályát felépíteni. Az olyan szlogenek, hogy „Szavazzatok rám, mert én emelném a fizetéseket, magasabb lenne a nyugdíj és a családi pótlék is!”, nem elegendőek, mert ezt Orbánék is mindig megígérik, aztán legfeljebb nem tartják be. Náluk az életpályamodell a sláger, mert az a kényelmesen távoli jövőbe tolja ki a számonkérhetőséget. Ausztriát is úgy volt, hogy elérjük 2020-ban, most már '30-ban fogjuk elérni, de nincs kétségem, hogy majd '40-re csúszik tovább a céldátum. Azt a mérgező alaphelyzetet kellene feloldani valami módon, hogy az ország egyik fele utálja a másikat. Megkérdezni, hogy emberek, hát miért utáljuk egymást? Vitatkozzunk, de ne köpj le, mert én se köplek le téged! Ha kormányra kerülünk, nem feltétlenül a fizetésed lesz nagyobb, de odafigyelünk a helyzetedre, és visszaállítjuk azokat a szabályokat, amik megvédik a munkahelyedet, szabadságjogaidat. Csak hát én is érzem, hogy ez mennyire nehéz. Ha leül valaki velem szemben, meg tudom dumálni, de itt milliókhoz kellene eljutni egy hiteles üzenettel, ami nem sikerül az ellenzéknek.

– *A gyűlölködés ráadásul nem egyoldalú. A kormányoldalon persze ipari méreteket ölt, de az ellenzéki nyilvánosságban ugyanúgy megvannak a sértő és kontraproduktív sztereotípiák az „agyhalott fideszesekről”, akik zombiként követik egy diktátor utasításait.*

– Kétségtelen, hogy mára ez a dolog kölcsönössé vált, én is látom, hogy az ellenzékkel egyetértő honlapok egyikén-másikán olyan hozzászólások jelennek meg, amiktől még Bayer Zsolt is megnyálná a tíz

ujját. De ez is egy politikai termék, ami a Fidesztől ered. Nem vagyok monomániás, hogy mindent Orbán rendszerére vezessenek vissza, de még emlékszem arra, hogy ez régen mennyire másképp ment: a rendszerváltás utáni első ciklusban például felállt egy KDNP-s hölgy a parlamenti vita végén, és azt kérte a kormánypárti képviselőtársaitól, hogy ne zárják még le a vitát, mert az ellenzék részéről olyan érveket lehetett hallani, amelyeknek érdemes utánanézni és megfontolni őket. A kormánypárti képviselők meg is szavazták, hogy egy hét múlva folytassuk a vitát. A parlamenti ülésterem persze akkor is a politikai csatározások színpada volt, de attól még nem gyűlöltük egymást. Mindaz, amit Mikszáth írt a képviselőházról, igaz volt a mi kezdeti időszakunkban is. Magam is rengeteget vitáztam Torgyán Józseffel vagy Kónya Imrével, de a folyosón eszünkbe sem jutott arról beszélni, hogy mi volt az ülésteremben: jól eldumáltunk sportról, művészetéről, szerelemről. A fideszesekkel is így ment ez, egészen addig, amíg '96-97 táján Orbán ki nem adta az ukázt, hogy két Magyarország van, és a kettő között nincs átjárás. Attól kezdve feltűnt, hogy ha egy fideszes képviselővel beszélgetek a folyosón, és arra jött a párt valamelyik vezetője, a beszélgetőtársam azonnal elhúzódik tőlem, meg ne lássák, hogy szóba állt velem. A végén tényleg azon kaptuk magunkat, hogy valóra vált Orbán víziója, tényleg két Magyarország lett: az egyik az övék, a másik meg nem létezik. Ez a politikai ellenfeleket a nemzetből kirekesztő retorika azóta csak erősödött, erre reagált úgy az ellenzéki szavazók egy része, hogy elkezdett

ugyanolyan ellenségesen hozzáállni a Fideszhez.

– *És mi lett a szabadelvűséggel? Mert 2010-re nemcsak az ön pártja, az SZDSZ szűnt meg, de mintha a liberalizmus mint politikai irányzat is kikopott volna a magyar közéletből. Lehet ezt másként értékelni, mint jókora kudarcként?*

– Aligha, ez nyilvánvaló kudarc. Nekem személyesen viszont nagy jótétemény, hogy az összeomlás már nélkülem ment végbe.

– *Hogy érti?*

– Amikor 1990-ben képviselő lettem, nagyon büszke voltam arra, hogy bekerülök a rendszerváltás parlamentjébe, és tényleg tehetek valamit az országért. Azóta viszont látjuk, mi lett a nagy reményekből. Azt gondolom, hogy én direktben nem segítettem elő mindazt, ami történt: biztos, hogy nem ezt akartuk, nem ilyennek képzeltük el az országot, nem így pozicionáltuk volna a magyarokat Európában és a világban, de mégiscsak ez lett belőle, és már szégyellem, hogy ennek az első húsz évében részt vettem. Az SZDSZ megszűnése viszont felmentett az alól, hogy aktívan is közreműködjek abban, ami 2010 óta zajlik politika címszó alatt. 2006-ban jelentettem be a visszavonulásomat, majd 2007-ben adtam át az elnöki és a frakcióvezetői posztot, így onnantól kezdve nem vállalom a felelősséget. A liberalizmusról pedig annyit, hogy az nem tud eltűnni. Akár a feje tetejére is állhat Orbán Viktor, és ostromozhatja naponta százszor a liberalizmus bűneit, attól még mindig lesznek olyan emberek, akik elfogadják a másikat, akik nem legyőzni vagy elpusztítani

akarják az ellenfelüket, akik érzékenyek arra, hogy a szegény rászorulókat is segíteni kell, és akik tesznek annak érdekében, hogy mindenki kibontakoztathassa a tehetségét. Csak őket most épp nem liberálisoknak hívjuk, mert ebből éppen szitokszót csináltak.

– *Komoly politikai gondolkodók is érvelnek amellett, hogy a liberalizmust azért volt könnyű mumussá gyúrni a posztszocialista országokban, mert a liberális elit inkább a nyugati minták szolgai utánzását erőltette ahelyett, hogy szembenézett volna a problémákkal, és széles társadalmi rétegek életfeltételein próbált volna javítani. Többek szerint épp ez a hozzáállás ágyazott meg a jobboldali populizmus átütő sikerének. Mit gondol erről?*

– Ez is egy olvasat. Kétségtelen, hogy az SZDSZ időnként doktriner volt a liberalizmusában, máskor meg persze nem. Az is kétségtelen, hogy sok olyan ügyet felvállaltunk, amelyet senki más nem akart vagy nem mert, és ezek miatt sok hívet is vesztítettünk. Ugyanakkor volt egy stabil, 5-10 százalékos bázis, amelyik mindig az SZDSZ-t támogatta. Még azt követően is álltuk a sarat egy darabig, hogy a politikai ellenfelünk zászlajára tűzte a liberálisok gyűlöletét, de a vége felé már nem működött megfelelően a párt, a 2010-es választáson pedig már el sem tudtak indulni – mindezt úgy, hogy 2006-ban az SZDSZ még 6,5 százalékot kapott. Addigra nem volt a pártban alkalmas ember, aki kivédhette volna a rájuk irányuló gyűlölködést. De az igaz, hogy mélyen lenéztük azt a fajta politizálást, amelyik a világon minden rosszért az ellenfelet – ez

esetben a liberalizmust – próbálta vétkessé tenni. Mint mondtam, ez is csak egy politikai termék.

– *Minden az, ami bekerül manapság a közbeszédbe.*

– Így van, de lehetne politikai terméké tenni azt is, hogy együnk többet, ne utáljuk egymást, és egyébként mindenki menjen el kirándulni a hétvégén.

– *Egész jól mutatna a kék plakáton.*

– Ugye? Képzeljük csak el: „A magyarok döntöttek: 99 százalékuk enni akar!”

– *Az Orbán-rendszernek számos meghatározása született az elmúlt években: maffiaállam, hibrid rezsim, választási autokrácia, hogy csak néhányat említsünk közülük. Ön melyiket tartja a legpontosabbnak? Van-e jelentőségük egyáltalán abból a szempontból, hogy megértsük, mennyire távolodtunk el a harmadik magyar köztársaságtól?*

– A köztársaság szót inkább a szánkra se vegyük, ha a NER-ről beszélünk. Az ugyanis a közös ügyeink intézését, a közös vagyunkunk ápolását és gyarapítását jelentené. Miután ezt egy tízmillió országban nem tudjuk személyesen intézni, képviselőket választunk, akik a nevünkben lefolytatják a vitákat, belőlük lesz a törvényhozó hatalom, amely ellenőrzi a végrehajtó hatalmat, a kormányt. Emellett ott vannak még a független bíróságok is. De a NER-nél már az első kanyarban kisiklik a dolog: a közvagyon ápolása? Hát, azt ellopták, kérem szépen. Közös ügyeink intézése? Olyan sincs, mert hiába ül össze a parlament, a

„133 bátor embernek” láthatóan halvány fogalma sincs arról, mi történik a fejük fölött. Ha váratlanul találkoznak egy riporter mikrofonjával, nem tudnak véleményt nyilvánítani az aktuális közéleti kérdésekről, mert az utolsó egy órában még nem kaptak eligazítást a főnöktől, így sajnos számukra sem derült ki, mi a saját véleményük. A végrehajtó hatalom fölött tehát nincs ellenőrzés, ráadásul négy éve már törvényhozó hatalom sincs, mert azt egy személyben Orbán viszi. A bíróságok függetlensége még úgy-ahogy megvan, de az is erősen billeg. Ezt tehát köztársaságnak biztos nem nevezném, a fenti definíciókban viszont egytől egyig van igazság. Hívhatjuk ezt a rendszert hibrid rezsimnek vagy orbánokráciának, mert nemcsak a hatalom összpontosul egy kézben, de a kommunikáció is. Az SZDSZ-ben elő nem fordulhatott volna olyan, hogy én elmondok egy mondatot, majd ugyanazt szó szerint elismétli Magyar Bálint és Pető Iván. Mindenki képes volt a maga módján megfogalmazni a dolgokat. Ha viszont ma Orbán mond valamit, abban a pillanatban mindenki ugyanazt kezdi hajtogatni. Szerintem tehát minden meghatározás alkalmas a rendszer leírására, de a maffiaállam azért különösen erős, mert azt a jelenséget képtelenség letagadni. Hogy mit gondol egy politikus, az nem feltétlenül ül ki az arcára, de az ellopott ezermilliárdokat és a luxusjachtokat egy ponton túl nem lehet rejtegetni.

– *És azt akkor mivel magyarázza, hogy a kormánynak láthatóan nem okoznak komoly politikai kárt a korrupciós botrányok, sem a holdudvar rohamos gazdagodása?*

– Lehet, hogy sok emberhez el sem jutnak ezek az ügyek. Szerintem a Fidesz választóinak jelentős része még soha nem hallott Mészáros Lőrincről, ahogy a pedofilbotrány sem létezett a kormányzati csatornákon. Sok szavazó van, akit nem is érdekelnek a politikai aktualitások. Azokban a falvakban, ahol annak ellenére 95 százalékot ért el a Fidesz, hogy a lakosok nagy része roma származású, biztosan nem az ideológia vagy a kiváló kormányzati képességek győzték meg az embereket. Ígértek szegényeknek valamit, amit elhittek, vagy rájuk ijesztettek azzal, hogy elveszítik a közmunkájukat, ezért mentek el szavazni a Fideszre. A közvélemény-kutatások szerint a kormánypártok szavazótáborára egyre erősebben húz a kistelepüléseken élő, alacsony képzettségű, idős emberek irányába. Minél nagyobb egy település és minél magasabb az iskolai végzettség, annál kevésbé potens a Fidesz abban a választói rétegben, és a fiatalok körében is kezd talajt veszíteni.

– *Ennek ellenére azt látjuk, hogy hiába gyűltek a viharfelhők a kormány felett, szinte karcolás nélkül hozott egy olyan évet, amit végig rekord-infláció, nemzetközi elszigetelődés és állampolgári elégedetlenségek kísérték. Az akkumulátorgyárak erőltetett betelepítése miatt azért láthattunk feszült jeleneteket több településen is. Ebből ön szerint építhető országos kampánytéma, vagy maradnak lokális történetek?*

– Ezzel még van feladata az ellenzéknek, mert az akkumulátorügy túlmutat a helyi sérelmeken. Az egy dolog, hogy Bivalybürgüzdön nem lesz elég áram, vagy a gyár szennyezi

majd a vízállományt – előfordulhat, hogy eleve víz sincs a környéken, de akkor majd odahordják üvegben –, az meg egy másik, hogy épp az egész magyar ipar jövőjét vágják haza a következő húsz-huszonöt évre. Persze szorult a helyzetük: nincsenek fejlesztések, elapadtak a magánberuházások, és a képzési adatok is abba az irányba mutatnak, hogy egyre kevesebben érdeklődnek a műszaki pályák iránt, mint néhány évtizeddel korábban. Ezt az úrt igyekeznek betömni az akkugyárakkal, de ennek előbb-utóbb vége lesz, ám addig jó sok kárt okozhatnak: akkor is, amikor legyártják, meg akkor is, amikor visszahozzák az elhasznált akkumulátorokat. Külön szépsége a dolognak, hogy az elhasznált akkumulátort nem oda viszik vissza, ahol legyártották, hanem egy másik helyre Magyarországon belül. Olyan ez, mint amikor a vas és acél országa lettünk, csak most a vasat akkumulátorra cserélték.

– *A kormány kétféleképp szokta keretezni ezt a történetet: egyrészt azt mondja, hogy ez a zöld, haladó gazdaságpolitika, hisz a jövő az akkumulátoroké a fosszilis energiahordozók helyett. Másrészt azt mondja, hogy ez gazdaságilag is főnyeremény, mert más országok is sorba állnak, hogy ezek az üzemek odatelepüljenek, csak mi voltunk a legügyesebbek.*

– Vajon meddig lesz korszerű ez a technológia? Nem tudom, emlékszik-e rá, de a 80-as, 90-es évek fordulóján még az úgynevezett bunkofonnal rohangáltunk, aminek táská méretű aksija volt. Ehhez képest most zsebben hordjuk az okostelefonunkat, ami 24 órát bír töltés nélkül. Miért gondoljuk azt, hogy nem folyik örü-

letes tempóban a fejlesztés abba az irányba, hogy mivel lehetne kiváltani a szénhidrogéneket? Vagy abba, hogyan lehet kisebb súlyú és térfogatú akkumulátorokat gyártani? Esetleg abba, hogy van-e másik út az elektromos autó helyett, amit egyre többen támadnak fenntarthatósági szempontból? Ezekon a kérdéseken el sem merengünk, pedig most dől el az ország sorsa a következő évtizedekre, és könnyen lehet, hogy emiatt nemcsak mi fogunk szennyezett vizet inni, de még a gyerekeink és az unokáink is. Már ha egyáltalán lesz állásuk, és ebben az országban élnek majd. A kérdés második felére válaszolva: léteznek amúgy helyek, ahol lehet létjogosultsága az ilyen üzemeknek. A tengerparton például egész más adottságok vannak, mert kellő mennyiségű víz áll rendelkezésre. Máshol eleve megvan az energiapotenciál, ami elbír egy ilyen gyárat, vagy annyira szigorú és hatékony a szabályozás, hogy nagy biztonsággal meg tudják védeni a lakosságot a szennyezésektől. De a hozzánk telepített üzemek egyik feltételnek sem felelnek meg, a kockázatokat pedig a gödi telep története is mutatja. Ez tehát egy országos probléma lesz, de az igaz, hogy egyelőre nem sikerült országos üggyé transzformálni. Meglátjuk, hogy az önkormányzati választáson mennyi csapódik le a lokális elégedetlenségből Debrecenben és a többi érintett településen. Ha most még nem is lesz látványos hatása, a 2026-os választáson már jobban érződhet. Addigra ugyanis üzembe állnak a gyárak, és látszani fognak a következmények is.

– *Az ellenzék esélyeit rontó belső feszültségekről már beszéltünk.*

Ezek közé tartozik a nagy Gyurcsány-dilemma is. Hiába építette fel Gyurcsány Ferenc az ellenzéki térfél legerősebb pártját, Soros mellett az Orbán-rendszer főmumusa lett, aki-vel bármikor lehet riogatni, és az ellenzéki szavazók körében is elég magas az elutasítottsága.

– Erről azért esik nehezemre nyilatkozni, mert Gyurcsányt nemcsak a politikán keresztül ismerem, de belelátok valamennyire abba is, milyen a magán-Gyurcsány. És az szerintem teljesen rendben van.

– *De ez politikai szempontból irreleváns, akárcsak az, hogy sokak szerint Orbán Viktor elbűvölő tud lenni a magánbeszélgetések során.*

– Vele azért érdemes vigyázni, ezt tapasztalatból mondom. De az tény, hogy Gyurcsány politikusként követett el hibákat, viszont én a miniszterelnöki teljesítményét is pozitívabbnak látom, mint amilyenek sikerült lefesteni az állandó lejáratással. A lejáratás is részben az orbáni sérelmekben gyökerezik: a 2006-os kampányban volt egy miniszterelnök-jelölti vita, ahol Gyurcsány megette vacsorára Orbán Viktort, tokkal-vonóval. Orbán láthatóan elszokott addigra a vitáktól, jött a panelelkel, és köpni-nyelni nem tudott. Azóta minden létező felületen támadják Gyurcsányt, amihez persze adott némi muníciót az őszödi beszéddel. Ott elhangzott pár hülyeség hazugságokról és egyebekről, de amúgy én jó beszédnek tartottam: arról akarta meggyőzni a képviselőket, hogy nincs más út, mint amit javasol, mert bajban vagyunk, mi csináltuk ezt a bajt, és nekünk kell kihoznunk belőle az országot. De egy akkora közönség előtt felelőtlenség

egy ilyen beszédet elmondani, pláne, amikor magnóra is veszik. És azoknak is igazuk van, akik azt mondták, jobb lett volna, ha mindezt nem egy zárt ülésen, hanem a szavazók előtt mondja el, még ha nem is ilyen stílusban. Ennek ellenére Gyurcsány nem olyan, amilyenek beállították, de sajnos egyes ellenzéki vezetők ugyanúgy gyurcsányoznak, mint a Fidesz. Akinek nem tetszik, csináljon saját pártot, és győzze le. Játsszunk csak el egy pillanatra a gondolattal, hogy jön a jó tündér – vagy a rossz tündér, kinek mi –, és elviszi a Gyurcsányt. Mi történik utána? Megmarad a DK? Ha esetleg megszűnik, hova mennek a szavazói? Biztos, hogy a mostani ellenzéki pártok közül választanak maguknak új otthont? Egyáltalán nem. Szóval ez szerintem ez egy hamis dilemma, és ha színre lépne az a magabiztos, kemény, jó vezető, akiről korábban beszéltem, egy legyintéssel elintézné a Gyurcsány-problémát.

– *Ha már a személyi kérdéseknél tartunk: ön szerint a NER működőképes lenne, ha kivennénk belőle Orbán Viktort?*

– Szerintem nem, mert minden valószínűség szerint többen is vannak a vezetésben, akik azt gondolják magukról, hogy kiváló utód lenne belőlük. Orbánt ki tudja játszani őket egymás ellen, de ha kikerülne a képből, ezek abban a pillanatban egymásnak rontanának, hogy eldöntsék, ki lesz közülük a hopmeszter. Szinte biztos pártokat alapítanának, ahogy azt kell egymásnak rontás idején, és akkor létrejönne sok kis Fideszke, amik egymással is harcolnának, így megnyílna a tér az ellenzék előtt. Ezért látom úgy, hogy

ennek a rendszernek Orbán a talpköve és a harangtornya is egyben.

– *A politikában tehát nemcsak a nagy társadalmi trendek és folyamatok számítanak, van az egyes vezetőknek egyéni mozgásterük, amivel akár a történelem menetét is befolyásolhatják?*

– Ezt már a rendszerváltás óta tapasztaltuk, hogy a politikát meg kell személyesíteni, erre van igény ugyanis. Hadd emlékeztessenek arra, hogy a rendszerváltás idején az MDF azzal kampányolt, hogy íme, itt van Antall József, a nyugodt erő, ő lesz a miniszterelnök, aki átvezeti az országot a nehézségeken. Ezzel szemben ott volt az SZDSZ, amelyik azt mondta, nem lesz ez olyan egyszerű, mert egy csomó gazdasági, társadalmi problémával kell szembenézni, egyébként meg, parancsoljanak, ebből a három vagy öt politikusból választhatnak, még miniszterelnök-jelöltje sem volt a pártnak. Na és kire szavaztak az emberek? Természetesen a nyugodt erőre, akit a kampányban már megismerhettek. A politikában tehát fontos a személyiség, és ez egyre inkább így van, amit a Trump-félék sikerei is mutatnak.

– *A nemzetközi porondon egyre kockázatosabb manővereket végrehajtó Orbán Viktor nemcsak Trumpra tette meg tétjeit, de Európában is a radikális jobboldal áttörését várja. Eddig hiába, de az EP-választásra az elemzők is a szélsőjobb erősödését jósolják. Ez mennyire növelheti Orbán mozgásterét?*

– Én úgy vagyok ezzel, hogy a szélsőjobbaldaliak kiválóan tudják tépni a szájukat, még akár együtt is, de hosszú távon képtelenek szövetséget

építeni. Csak egy pillanatra gondolkunk bele abba, hogy kormányra kerül Romániában egy szélsőjobboldali társaság, és azt mondják: milyen okosak ezek a magyarok, csináljunk mi is egy szuverenitásvédelmi törvényt magunknak. Mi lesz az ott élő magyarokkal, a magyar egyetemekkel, a magyar újságokkal, ha külföldről nem kaphatnak pénzt, abban a pillanatban nekirontunk Romániának? A szélsőséges duma tehát nagyon megy, de amikor hatalomra jutnak, egyből bajok szoktak lenni. Nem is javasolm ezért senkinek, hogy hatalomra segítse őket.

– *Bármennyire szürreális, az utóbbi években a huxit kifejezés is része lett a magyar közbeszédnek. Ön szerint eljöhét olyan pont a nagy Brüsszel-ellenes háborúban, amikor Orbán kivezeti Magyarországot az EU-ból?*

– Ha kivezeti az országot az Európai Unióból, másnap vége a magyar mezőgazdaságnak. Már most is vannak gondok abból, hogy nem jönnek rendesen az uniós források. Képzeljük el azt, ha tényleg elapadna a pénzcsap. Az elmúlt tíz-tizenkét évben a beruházások döntő hányada az EU-forrásokból vált lehetővé. Hozzá kellett tenni egy kicsit a sajátunkból is, de abból legfeljebb szülőültetvény magasságú lombkoronasétányokat tudtunk volna csak építeni magunknak. Másrészt az emberek azt vennék észre, hogy egyszer csak eltűnik a schengeni határ, és visszatér a határellenőrzés, nincs egyszerű munkavállalás, hanem meg kell igényelni, miközben itthon nincsenek beruházások és egyre kevesebb a munkalehetőség. Orbán mindezzel pontosan tisztában van, az állan-

dó brüsszelezés ezért csak retorikai fegyver.

*

A beszélgetést február 8-án vettük fel, a kegyelmi botrány kirobbanása után, de még a Novák Katalin és Varga Judit lemondása előtti napokban. A felgyorsult közéleti események okán február közepén, az interjú lezárása előtt küldtünk néhány kiegészítő kérdést Kuncze Gábornak a történelekről:

– *Úgy tűnik, az eskalálódó pedofilügy alaposan megzavarta a kormány kommunikációs gépezetét. Több fontos politikus is belebukott, tízezrek tüntettek a Hősök terén, a propaganda pedig egyelőre nem találja a hatá- sos ellenszert.*

– Ez az első olyan ügy, amely a Holdról is látható lyukat ütött a Fidesz kommunikációs rendszerén. Ennek pedig a fő oka az, hogy az évek óta építgetett identitást, nevezetesen a „mi vagyunk a gyermekek legfőbb védelmezői” rengette meg alapjaiban. Kiderült, hogy törvényestül, népszavazásostul ez is egy politikai termék, melyet a valóság nem követett. Először döbbenet hallgattak, majd Orbán a javasolt Alaptörvény-módosítással megpróbálta alaptörvénybe pelenkázni a köztársasági elnököt. Amikor ez sem működött, lemondatták az elnököt és a volt igazságügyi minisztert. Balog Zoltánról szó se essék, amit művel, az maga a két lábon járó jellemhiba. Viszont továbbra sem tudjuk, hogy mi indokolta a kegyelmi döntést. Miért foglalt így állást Novák Katalin? Miért változtatta meg korábbi döntését Varga Judit? Ő a kormány nevében írt alá, vagy a saját nevében? A

kormány tagjaként megteheti-e ezt? Konfliktus van az elnök és a kormány között, és erről nem tájékoztatják a miniszterelnököt? Ha nem, akkor hogy működik ez a kormány? Ha igen, akkor mi volt a véleménye? Szóval vannak itt még kérdések, amelyekre várni lehet a válasszal.

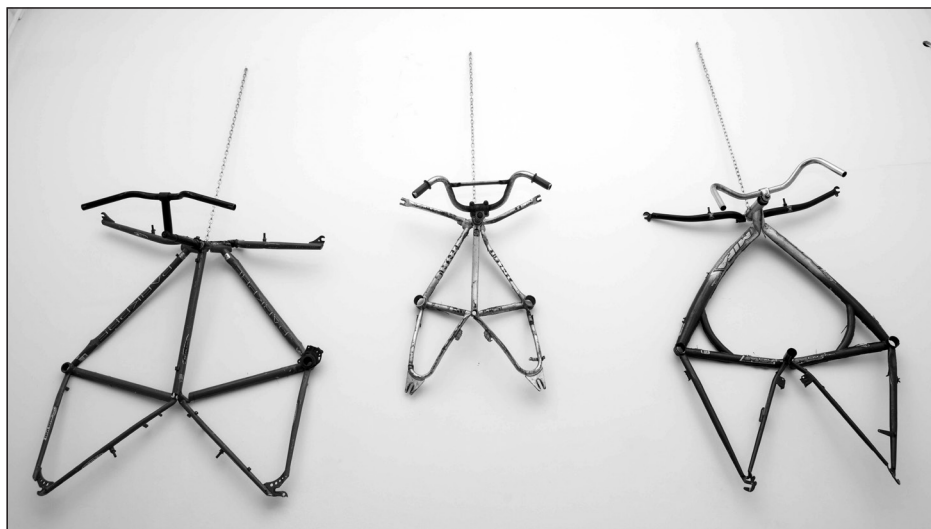
– Ön szerint mik a legfontosabb tanulságok ebből az esetből?

– Az ügy kirobbanásától kezdve sorozatos közvélemény-kutatással próbálták kitalálni, hogy mit lépjenek, mi legyen a véleményük. Egy súlyos erkölcsi kérdésben! Ez arra utal, hogy a kormányzat nem áll szilárd erkölcsi alapokon, ilyen ügyekben nincs saját, világos, a társadalom által támogatott álláspontja. A mű-identitás most nem segített. Sokféle ügyben kell és érdemes kikérni az emberek véleményét, ez nagyban segítheti a kormányzati munkát. Ez nem olyan volt, itt az első pillanattól kezdve a saját „sorvezetőt” kellett volna használni, ha lett volna ilyen.

A legfőbb tanulság az, hogy enélkül nem megy.

– *Lehet-e egy ilyen ügynek tartós következménye, és befolyásolhatja-e számottevően a júniusi választások eredményét, vagy csak idő kell hozzá, hogy a milliárdokból kiépült média-birodalom úrrá legyen az átmeneti válságon?*

– Szerintem valamelyest hatni fog, nyilván lesz lemorzsolódás a Fidesznél, kérdés, hogy a nagyszámú bizonytalan tábor mozdul-e egyáltalán, és ha igen, akkor merre. Az igazi kérdés 2026. Addigra sokak számára válik majd világossá, hogy a propaganda állításaival szemben a Fidesz jól kommunikál, és rosszul kormányoz. Mert milyen a gazdaság állapota, mi a helyzet az oktatásban, az egészségügyben, a szociális szférában, az önkormányzás vagy a gyermekvédelem területén? Rossz. És ebben benne van az elmúlt tizen-négy év kormányzati munkája. Szerintem tehát 2026 lesz az esély éve.

Horváth Tibor: Bicikli 2014